

Fra Spejlværdier

i et socialt (tom)rum

til det at genfinde sig i tidens gigantiske troldspejl:

Den kunstige intelligens med de kun semantiske
øvelser er et gigantisk troldspejl, der reflekterer alt
og det modsatte uden at støde fra sig

Det har store konsekvenser i alle af
menneskelivets aspekter

**Teksten peger på, at menneskets særlige potentiale ligger uden for
det rent funktionelle og må findes i det levende, sanselige og
ikke-nyttige**

**Som et rigtigt menneske bygger den på erfaringen, noget som den
kunstige intelligens ikke har**

**Den kunstige intelligens former erfaringen hos mennesket, men har
ingen selv**

**Teksten er en personlig beretning, dvs. en dokumentation for, hvad
det er, der adskiller livet fra det, som maskinerne er og gør**

**Den viser konkret, hvor det er, at maskinerne med deres rene
semantiske øvelser adskiller sig fra den virkelighed, som de kun er en
del af**

Maskinerne præger nu erfaringen, men har ingen

De er heller ikke kun nyttige

**De truer med at gøre det nyttige menneske overflødigt (på godt og
ondt)**

Det rigtige menneske er meget mere end nytte

Det potentielt menneskelige kommer til udtryk som:

OVERSKUDSMENNESKER

der tager livets udfordring op som andet og mere end det at gøre sig nyttig på et arbejdsmarked, der har fortrængt menneskets evne til at forstå sit eget potentiale med den nytteoptimerende rationalitet i århundreder

I 1967, hvor jeg begyndte i folkeskolen, var skoledagene korte. Der var masser af tid hjemme. Mit hjem var et husmandssted, der lå et par kilometer udenfor byen, en forstadsby til Odense. De andre i klassen boede tættere på skolen, i selve byen, Højby.

Klassen var præget af, at ikke færre end 3 af dens 16 elever var i familie (tvillinger og fætter/kusine) og at der kun var "byboere" eller af byboende bondeslægt i den.

Min sociale identitet var en spejlværdi, der kom op i den ramme, som skolen udgjorde, gående bort fra en anden ramme af familie og naborelationer på landet, jeg var i før skoletiden.

Ved tiende klasses afslutning i 1977 havde jeg kun i tæt kontakt med mine forældre, en søster med mand og børn samt en enkelt nabosøn. Jeg var solitær.

Jeg forstod nok mig selv i skolens kontekst, men distanceret.

Min kontakt med virkeligheden handlede om det tavse derhjemme, hvor jeg var omgivet af fugle, dyr, redskaber, afgrøder og mere eller mindre naturlig natur, halvnyttig nyttighed.

Mine forældres drømme var blevet kørt over af udviklingen. De ville have været en selvstændig landmandsfamilie. Som landarbejdere havde de sparet 10.000 kr. sammen op gennem 1950'erne og købt mit barndomshjem for 45.000 kr. i 1959. I stedet blev min far udearbejdende, lønmodtager, og min mor gik hjemme uden meget at lave. Urbaniseringen var resultatet af den mere kapitalintensive form for landbrug, der gjorde de små husmandsbrug urentable.

Den tavse væren, som hverken anfægtede eller bekræftede mit sociale jeg, fyldte mere for mig, end den gjorde for de andre i skolen. Den kunne slet ikke spejle mig i social forstand. Det var jeg bevidst

om, mere eller mindre. Jeg var for det meste i en stor tavs virkelighed, et socialt tomt rum.

Min tilgang til mennesker var sandsynligvis mere reflekteret end de fleste af mine medmenneskers. Jeg så mine relationer som betingede, dvs. som noget ydre, og jeg kunne ikke glide naturligt ind i dem af samme grund. Jeg var ikke tryk ved nogen social position og kunne ikke tage nogen på mig som en naturlig del af mig selv.

Min første officielle kæreste kom aldrig ind på mig, fordi jeg oplevede vores forhold som kunstigt. De forventninger af traditionel karakter, der knytter sig til det at være kærester, kunne jeg ikke rigtigt tage på mig og leve op til. Jeg fik udslæt over hele kroppen ved tanken om at skulle præsenteres for hendes forældre. Hun var fysisk attraktiv, men jeg fik ikke min seksuelle debut med hende, fordi jeg altid fandt en undskyldning for ikke at tage med hende hjem, ligesom det var endnu mere vanvittigt at forestille sig, at hun skulle med mig hjem. Den sociale identitet, der knyttede sig til det at være hendes kæreste, kunne jeg ikke leve med.

Jeg havde en idealiseret forestilling om det at være noget for en, om fortrolighed og fordomsløs tosomhed uden for det, som jeg oplevede som kunstige sociale værdier. Min idealisering ramte et par piger, som nok var en smule skræmte af min alvor. Og da jeg så opdagede, hvor langt man kan befinde sig fra hinanden i hinandens nærvær, hos den udkårne, idealiserede, så faldt idealerne til jorden. Jeg fik først rigtige erfaringer ud i kærlighedens voksne fysiske øvelser på en noget flad baggrund, der handler om, hvordan det er konkret at have sex med en pige, som ikke er spor ideel og som jeg dybest set ikke ønskede at være noget særligt for.

Jeg var blevet voksen, skyldig og ekstremt reflekteret.

Følelsen af at være anderledes ligger tæt på følelsen af at være forkert. Men hvis jeg alligevel havde en stærk kerne af noget rigtigt og nærværende, så lå det i kontakten til den tavse virkelighed, alt det der ikke udfolder sig inden for en social fortælling.

Det var tavst, sandt og virkeligt, en modvægt til det urovækkende sociale. Det havde jeg med mig fra livet på landet uden for byboernes domæne.

Socialt tomrum, tavst og virkeligt

Den tavse virkelighed gav mig altså noget, der virkede autonomt i forhold til det sociale. Dette sociale tomrum kunne ikke reflektere mig,

havde ingen fortælling. Det var stærkt og virkeligt, selvom det ikke tilfredsstillede mit behov for at være noget for nogen.

Det gav mig kontrasten til det sociale og definerede min identitet som betinget af og båret i en social ramme, dvs. som en spejlværdi.

Alle dem, som jeg kendte i skoletiden, virkede tilnærmeligt forståelige ud fra deres position i klassen og den familie, som de kom fra. Min egen position som noget vilkårligt, der i den grad ikke kunne bekende sig til sin identitet her, var noget, der adskilte mig fra de andre.

Jeg drømte nok om at have venner, at være noget genkendt rigtigt for andre, men havde det ikke i skolen.

Da jeg var flyttet hjemmefra som 16-årig og kom tilbage igen til min fødeby som 18-årig, skete der så det, at nogle jævnaldrende, som var blevet hængende i byen, tog mig ind i deres omgangskreds. Jeg var mere eller mindre helhjetet en del af en kreds, som jeg havde drømt om at være i skoletiden. Men det føltes ikke rigtigt, og omkring 1983 gled jeg ud af kredsen igen på en pudsigt måde. Jeg havde været en tur ned gennem Europa, og der var ingen i kredsen, der vidste, at jeg var kommet hjem igen. Jeg opdagede, at det føltes rart at bo nærmest anonymt på et kollegium i midten af Odense, uden at der var nogen fra min omgangskreds i Højby, der vidste at jeg var hjemme igen. Der gik flere måneder, inden jeg så dem.

1970'erne og 1980'erne adskiller sig radikalt fra nutiden, bl.a. fordi der ikke var noget WWW.

Det at læse på universitetet skete via mere eller mindre bredt orienteret vejledning, hvor politiske retninger og positioner var afgørende for undervisernes tilgang til sig selv og alt andet. Polariseringen mellem marxister og andre retninger var fremtrædende på universitetet.

Filosofistudiet, som jeg startede op på to gange, sigter ikke nødvendigvis på funktion og nyttighed. Den faglige stolthed og personlige identitet, der prægede underviserne, knyttede sig til teoretiske positioner, påskud for at profilere sig indbyrdes inden for institutionsverdenen, mere end som et forankret budskab, der danner kontakt til samfundets rigtige funktioner og dets omverden af livsbetingelser.

Nogle så sig som en del af en bredere bevægelse, andre mere løsrevne retninger var der også. Jeg valgte mine vejledere inden for sidste kategori.

Da jeg begyndte på filosofi i 1981, manglede jeg selvtillid og sproglige kompetencer. Jeg faldt fra, gik i skoven som skovarbejder, tog på højskole og søgte ind på kunsthåndværkerskolen i Kolding, lige som jeg overvejede at tage min uddannelse som gartner op igen. Men i 1984 resulterede det hele i, at jeg begyndte på filosofi igen. Jeg læste seriøst og fandt ud af, at jeg godt kunne efter et par år. Da jeg havde lært mig selv at læse tysk og fik et 11-tal for en skriftlig bunden opgave på 4 timer på anden del om moderne teoretisk filosofi, som jeg havde løst ved at skrive 16 sider på maskine, vidste jeg, at jeg ikke behøvede at føle mindreværd over for den akademiske verden.

Men i stedet for at bekende mig til en position som akademisk dannet, forblev universitetsverdenen noget ydre for mig. Mit speciale, der blev skrevet over 3 måneder som et 100 sider langt essay året efter, var et opgør med den filosofiske position, som instituttets ledelse indtog, dvs. det var et improviseret opgør med den ontologiske dualisme med deri funderet erkendelsesteori.

Nytteoptimerende kausalanalytik

Den humane sanselighed er fundamentalt formet i kombinationen mellem traderede tillærte, dvs. socialt formidlede måder at danne genstandsmæssigheden for opmærksomhed på og så de sider af virkeligheden, der kun ændrer sig langsomt med samfundet, fx de biologiske forudsætninger for at erfare noget.

Hvis man arbejder med de konstruktivistiske aspekter i erfaringen og ser dem som det vilkårlige i en verden - der ikke kan erfare sig selv eller noget uden at etablere et vilkårligt betinget kognitivt system - så ser man erkendelsen som en konstruktion i en verden af andre konstruktioner og alt andet. Der er et dobbelt aspekt i det; verden indeholder sine konstruktioner, der igen er forudsætningen for at verden kan erfare sig selv. Denne dobbelte perspektivering forfalder ikke til den fejltagelse, som hævdes af, at alt er en konstruktion, gør.

Det, at erfaringen hviler i en konstruktion, er ikke bare en konstruktion, det er konkret sandt, virkeligt, for så vidt som erfaringen findes! Det erfarede hviler i en konstruktion, det er ikke en konstruktion, men fakta. Det, at der ikke findes erfaringer, som ikke er betingede i et kognitivt systems konstitution, betyder ikke, at alt flyder eller er ren konstruktion. Det sidste er en simpel fejlslutning, som visse konstruktivister ikke kan komme ud af.

Forandringen og erfaringens proceskarakter gør så, at de atidslige sandheder bliver udfordret. Men der må man igen huske på, at bare

fordi man har et epistemologisk krav om, at kun den absolutte og uforanderlige sandhed om alt og det modsatte er god nok til at være sand, så betyder det ikke, at kravet eller idealet i sig selv er eviggyldigt og at alle andre tilgange eller kriterier for sandhed er ugyldige, usande.

I systemteoretisk forstand kalder man et menneskes kognitive system et psykisk system. Jeg bekender mig langt hen ad vejen til systemteorien, sådan som den er udviklet af Niklas Luhmann. Jeg er samtidigt kritisk over for hans teknologibegreb, fx den måde som jeg mener at have forstået at Jesper Tække (dansk systemteoretiker) anvender det på.

Luhmanns teknikbegreb er tidsbundet, og han kunne ikke forudsige de selvorganiserende semantisk strukturerende sprogmaskiners opståen. **(Man kan diskutere, hvad det vil sige, at den kunstige intelligens er blevet selvorganiserende. Hvis man siger, at den på non-triviell vis skaber ny semantisk struktur, som ikke er dannet på en måde, der ligger i forudsigelige kæder af årsag-virkningsrelationer, og at disse fungerer som semantisk struktur i brugerfladen, dvs. i menneskets strukturelle kobling med psyken/det sociale, uden at maskinerne som sådan har meningsfuld erfaring, så giver det mening at tale om maskinens selvorganisering på den måde).**

Det er vigtigt at huske på, at vi som erfarende mennesker, som psykiske systemer ikke hænger og flander ubetinget i det fri!

Sagt på en anden måde: Selvom jeg er vokset op på landet, så er jeg ikke formet kognitivt i et tomrum. Min oplevelse af at være anderledes er også en social/psykisk konstruktion, som netop binder i den noget snævre og i forhold til skole og samfund isolerede opvækst på landet. Min omgang med landbrugets forældede produktionsfaciliteter var sammen med den omgivende mere eller mindre naturlig natur helt afgørende for min form for unikke forståelse for ting og funktion.

Og det, som mere abstrakt kaldes kausalitet og analytik, findes allerede i den verden, som bærer "tingenes" betydning i deres udgangspunkt for mig, dvs. i den menneskelige praksis på landet uden for Højby i 1960'erne.

Principielt

En kausalanalyse orienterer sig mod et fænomen ud fra distinktionen mellem årsag og virkning og en nytteoptimerende kausalanalyse

læser en form for formålmæssighed ind i tilgangen til kæden af potentielle årsager og virkninger.

Konkret ontologisk

Når jeg med udgangspunkt i en drømmeverden lavede mine mindre træskibe i den tidlige skolealder - som kunne sejle i plovfurerne i pløjemarken i senvinteren, når frosten slap taget samtidigt med at nedbørsmængderne var rigelige - opholdt jeg mig i forestillinger om de skibsfarende, der drev ned af farlige vandløb med muligheder for at vinde fremtiden for sig eller gå til i forlis langt hjemmefra. Helt konkret savede, kløvede, formede og udhulede jeg stumper af træ med stemmejern, høvl, fil og sav. Påmonterede ballast i kølen fx med kramper over et syvtommersøm op i bunden, så skibene ikke bare kæntrede som vasaskibet gjorde på sin jomfrutur i Stockholm i for flere hundrede år siden. Nyttens i skibets indretning kom til syne for mig i drømmens verden, hvor de skibsfarende var draget ud for at lære noget om farlige fremmede verdener og komme hjem med skatte og oplevelser. For at få mine træskibe til at opføre sig på en måde, der kunne stimulere mine drømme om drama, skulle de kunne flyde og drive ude i pløjemarkens strømme af smeltevand og regnvand. I praksis lærte jeg at analysere materialerne og redskaberne i forhold til det, der var formålet med øvelsen. Evnen til at tænke i årsag- virkningsrelationer med et formål for øje var med mig lige fra begyndelsen, længe før jeg kendte de abstrakte begreber for det at tænke analyserende på den måde. Min fars høvlbænk og alle hans redskaber samt bunken af træstumper i hughuset står fast i erindringen. Den selektive gennemgang af bunken, udvælgelsen og tildannelsen var den praktiske tilgang til legen og drømmen, der knyttede sig til sejladsen ude i marken.

Når man opholder sig i en måde at orientere sig på, udvikler den sig, uden at den som måde at orientere sig på er genstand for ens opmærksomhed. [Det at forstå en ingeniørs](#) måde at orientere sig på, er noget andet, end at forstå sig på teknik, der netop er nytteoptimerende kausalanalytik i Luhmannsk forstand.

Det at orientere sig nytteoptimerende, ud fra en kausalanalytik, er en måde at være til på.

Det giver mening at fokusere på, hvordan organisationer, psykiske systemer og sociale systemer orienterer sig mod den kunstige intelligens ud fra en form for nytteoptimerende kausalanalytik. På den måde er de kognitive systemer struktureret semantisk med udgangspunkt i selv samme form for nytteoptimerende kausalanalyserende skematisme, som når systemerne i det hele taget orienterer ud fra denne skematisme.

AI - troldspejlet - selvorganiserende emergent niveau

Men genstanden, som dette essay er skrevet for at komme ind på, den kunstige intelligens, er ikke i sig selv som anden teknik. Den kan betragtes sådan, og hvis den alene tematiseres som sådan, kommer man ikke ind på det forhold, at den strukturerer de skemaer, som kognitive systemer orienterer sig i overensstemmelse med.

Som strukturel kobling på de kognitive systemers tilgang til sig selv og sin omverden organiserer den kunstige intelligens sig ved at være non-triviel. Den er heller ikke determineret ud fra en given formålmæssighed. Det ville ikke være foreneligt med det faktum, at den arbejder på et emergent niveau. Den danner ny struktur ud fra struktur. Den har ingen erfaring som mennesket har, men den danner ny semantisk struktur, som mennesket i den strukturelle kobling på brugerfladen erfarer som mening. Det er vigtigt at holde disse pointer for øje, for ikke at læse intention og forkert natur ind i fænomenet AI.

AI kan tematiseres som nytteoptimerende, men er det dybest set og i sig selv ikke, ligesom livet i det hele taget heller ikke kan reduceres til et blot og bart nyttigt fænomen, uden at det viser sig i kraft af en betingende kontekst af yderst tvivlsomme betingelser, dvs. ud fra den kausalanalytiske metodes anvendelse på alt inklusiv sig selv, hvor selv den mest nyttige form for nyttighed (formål) ender op som en virkning på niveau med andre.

Spørgsmålet er, om AI kan underkastes nyttigheden som funktion i et og alt, dvs. sådan som denne nyttighed er det iboende, som den trænes på.

Svaret er nej. Den kunstige intelligens er i sig ikke kun nyttig.

Den er selvorganiserende, hvad dannelsen af semantiske strukturer angår (også selv om den ikke har intention eller erfaring i sig). Dvs. den struktur, som bærer en sprogmaskines output, er bærer af det, som her giver vores erfaring sin betydning, dvs. erfaringen hos mennesket som meningsfuld. Og det udfolder sig uden entydig nyttefunktion eller forudgivet form for formålmæssighed.

De elementer af nedslag, reaktioner på prompt, som kommer fra den kunstige intelligens, kunne i princippet være resultat af svar på prompt fra et og samme system. Selvreferencen selvorganiseringen er der, og det kan være svært at se, hvor den ender og slutter.

Sprogmaskinen ved ikke og kan ikke skelne mellem hvad der kommer fra andre maskiner eller fra mennesker. Også på den måde er det, som den genererer og strukturerer af begivenheder på samme måde som tanken selv, menneskets bevidsthed, psykens indhold, at betragte som autopoietisk.

Det gælder, hvis man siger at den som mennesket danner semantisk struktur via for systemet selv ikke forudbestemt anvendelse af struktur på struktur. Den kausalanalytiske tilgang bryder sammen over for AI's måde at arbejde på. Det emergente niveau for strukturdannelse i maskinens indre mørke er ikke at forstå kausalanalytisk, dvs. som teknik i Luhmannsk forstand.

Teknikbegrebet, [domænet for humant design](#), har ændret sig radikalt med udviklingen af det selvorganiserende aspekt ved sprogmaskinerne.

Måske skete det før, måske var det selve internettets behov for kompleksitetsreduktion, der fødte og stod for den kunstige intelligens, før man så det rigtigt med fx OpenAI og den kinesiske udvikling af de selvorganiserende mekanismer bag Deep Seek.

Ca. 1995 holdt jeg et oplæg på Badstuen i Odense, hvor der var et par medlemmer af "Selskab for arbejdsforskning" til stede. Jeg lavede en tekst, som medlemmerne kunne læse inden mødet. Den er nok definitivt gået tabt, selv om den har ligget på SFA's hjemmeside. På mødet og i teksten fokuserer jeg på kaoselementet i WWW, det faktum at man som iagttager umuligt kan orientere sig på internettet på en måde, hvor alle reelle og potentielle budskaber kan vurderes repræsentativt på modtagers betingelser; Forudsætningen for at kunne vurdere, hvad der er værd at forholde sig til, af alt, hvad der udbydes af budskaber på internettet, er, at alle budskaber er vurderet. Det kan ikke lade sig gøre. Mængden af informationer er sit eget problem. Mængden af budskaber gør det umuligt at afgøre, hvilke der er relevante at kende, forholde sig til, forstå.

Pointen i mit oplæg var, at det var umuligt for den enkelte bruger at danne sig et repræsentativt billede på, hvad der var værd at forholde sig til på nettet.

Siden kom søgemaskinerne til. De skabte orden ud af kaos på deres egen måde. Man kan også sige, at de begyndte at forme internettets tilgang til sig selv på en måde, så modtageren af budskaber er dømt til at benytte sig af den form for selektivitet, som de sejrende søgekriterier står for.

Søgemaskinerne kom til som selektive kriterier for omgang med selektive søgekriterier, altså i en slags selvrefererende proces, før den rigtige kunstige intelligens, som vi kender nu.

Internettet er med søgemaskinens funktion blevet organiseret på en måde, så det i virkeligheden består af en og kun en hjemmeside. Alternativet er kaos eller dysfunktionel og meningsløs entropi.

Søgemaskinerne skaber strukturer, står for og udvælger selektive mekanismer, som gør det muligt for brugeren at finde en form for orden i kaos. "Information" er en sådan udvalgt formning af systemet indefra; "ind-formation".

WWW består af digitaliserede informationer. Strømmen af kommunikation er et struktureret nedslag af signaler, der kan tolkes som meningsfulde i kraft af semantikken, der bærer signalernes funktion som kommunikation. Det kan godt være, at de semantiske strukturer hviler i et digitaliseret medie, men selve strukturen er med-determinerende for sin egen udformning, hvorfor i hvert fald den kunstige intelligens ikke kan reduceres til "digitale informations værdier" alene.

Semantikken er den underliggende bærer af tegnets betydning: Et skilt på månen, hvor der står månen, siger ikke i sig selv noget. Men hvis skiltet er stort nok, og et kognitivt system på jorden tager en kikkert for øjet, og ser skiltet klart nok, fremstår det som en sproglig indikation for månen, som det er anbragt på. Uden et kognitivt system med dets semantiske struktur ville det ikke være et skilt, et budskab, kommunikation om, at det, som du ser her, er et skilt, som betyder, at her er månen. Skyerne er heller ikke i sig selv et tegn på regn. Men det er ikke usandsynligt, at de første tegn, som mennesket brugte som udtryk for regn, var afbilleder af skyer, der kunne læses som tegn på regn.

Tegn, ordgrupper og betydning kan opdeles og kategoriseres mangfoldigt.

Det er længe siden, at teknikken begyndte at orientere sig selektivt mod sine egne produkter, ud fra teknikkens iboende strukturelle selektive principper, som de findes i [Googles konstituering](#). Vi har alle haft mulighed for at påvirke konstitueringen, ved at udvikle semantiske former, iagttagelsesformer og brede dem ud på nettet. Det var jeg bevidst om allerede i 2012.

Spørgsmålet om, hvad der er nytte her, er for længe siden gledet over i et spørgsmål om, hvad der kan kaldes kompleksitetsreducerende selektiv omgang med input. Kompleksitetsreduktion kan kaldes funktion, men er ikke pr. definition nok til at kunne kaldes nyttig. Det

sidste kræver noget mere, i retning af mening. Og de kognitive systemers mangfoldighed af former for kompleksitetsreduktion er i den grad med til at komplicere den verden af kommunikation, som de udfolder sig inden for! Netop fordi den sociale kommunikation kompliceres af den differentierede mangfoldighed af former for kompleksitetsreduktion, dvs. systemernes måde at koble sig på sin omverden på.

Spørgsmålet om nyttighed tilhører omverdenen til WWW, det tilhører mennesket, de psykiske og sociale systemer, der erfarer i menings form, dvs. kognitive systemer, der erfarer mening gennem de semantiske strukturer.

Svaret på spørgsmålet om, hvad der er nyttig viden, WWW's "ind-formation", er allerede for længe siden blevet et nyt spørgsmål om funktion, dvs. om hvordan nettet virker og altså mere end det.
Men det er mere end det!

"Den nytteoptimerende kausalanalytik" tilhører omverdenen til WWW, dvs. omverdenen til Google med og uden kunstig intelligens. Det tilhører ikke den kunstige intelligens, uanset at den kan erstatte det nyttige menneske i et hav af funktioner!

Det nyttige menneske tenderer mod at blive overflødig i og med den teknologiske udvikling, på samme måde som min fars landbrug blev i 1960'erne. Det er en virkning af udviklingen. Det er teknik, der virker, selvorganiserende eller ej.

Der er masser af funktioner, som nu er overtaget af WWW's generering og strukturering af "ind-formation".

Men selve erfaringen, som ikke kun er nyttig, fordi den fx er den kausalanalytiske formålsmæssighed selv, tilhører det levende kognitive system uden for AI's domæne.

Spørgsmålet er, om man kan forstå andet end psyken med dens følelsesliv, som udgørende denne endeposition, altså som noget, der kan transcendere nyttigheden for nyttighedens skyld. Det er ikke intentionen med denne tekst at hævde, at maskinerne kan få følelser og intentioner. Slet ikke. Men det selvorganiserende aspekt som en side af det autopoietiske skal ikke fortrænges heller.

Overskudsmennesket må erstatte det overflødige menneske

Der, hvor det ubeherskede og unyttige begynder og slutter, finder vi livet, følelseslivet. Når mennesket tenderer mod at blive overflødigt, så er det i forhold til de funktioner, som maskinerne overtager med rivende hast.

Mennesket må lære sig det særligt menneskelige at kende, forstå [sit eget potentiale](#), som er mere end det nyttige.

Når mennesket forstår den kausalanalytiske nytteoptimerende rationalitet som det, den er, en måde at orientere sig på, forstår mennesket også, at denne måde at orientere sig på, trods alt kun er en blandt andre muligheder.

Det særligt menneskelige, menneskets potentiale ligger ude over det rent funktionelle.

Det overskrider sådan set også de former for mening, erfaring, der er determineret af tilfældige sociale og kulturelle fortællinger. Når jeg lærte at forstå min sociale identitet på baggrund af min reflekterede distancering til det sociale som bærer af samme identitet, så lærte jeg eksistentialismens budskab at kende på den hårde måde. Jeg lærte at kende mig selv som kulturradikal uden om de ideologiske strømninger, der prægede sendefloden på DR i 1970'erne. Jeg lærte hvor skræmmende flydende min identitet var, og hvor gerne jeg ville i kontakt med mennesker, der på samme måde var i kontakt med denne form for væren i verden med sin skræmmende åbenhed for indhold, meningsdannelse og følsomhed.

Man kan leve hen i fortællingen, en bestemt fortælling og social identitet, men menneskets potentiale ligger i at ændre fortællingen og leve hen i den proces, som det er at danne erfaring i menings form. Jo tættere mennesket er i kontakt med sit potentiale, des tættere er det i kontakt med sig selv som det sted, hvor strukturerne dannes som forudsætning for at erfare i menings form. Det er de semantiske strukturer, vi taler om!

De semantiske strukturer er i sig selv døde, og internettet med og uden kunstig intelligens udfolder sig trods alt kun i strukturer af semantisk art, som ikke selv indeholder livet med dets affekter og levede erfaringer af sig selv i menings form.

Det skræmmende er, at de former sig i maskinernes indre, uden liv, uden formål, uden nødvendigvis at være determineret af en bestemt form for nyttighed og at de måske netop i kraft af deres potentielle

nyttighed så også tenderer mod at blive sin egen modsætning, hvad nytte angår.

Kunsten, det sociale egenart, at leve i traditionen, kvaliteterne, konstitutionen, er meget andet og mere end formålsmæssigheden. Det er det sociale og psykiske i levende form.

Konservatismen har som budskab, at det er om at holde fast i traditionen, som det meningen hviler i. Hvis man ikke er kulturradikal og ikke kender traditionen som en betinget og dermed tilfældig konstituering af mening, så kan man leve lykkeligt ind i traditionens kultur, fordi den gælder for en som mere end en uforpligtende tilfældighed.

Konstruktionen, som den ligger i erfaringen, er betinget erfaring, men i og med at den finder sted, er en faktuel realitet med sanselighedens flygtige natur iboende, er den altid mere end en konstruktion, blot og bare konstruktion. Også selvom den kunne have været anderledes.

Det at leve kvalitativt konkretiseret tilhører menneskelivet, ontologisk.

Det er og tilhører livet, hængt op i fortællingerne, det sociale spejl.

Troldspejlet er kun et dødt spejl uden intention og formål

Men det former semantikken, erfaringen i menings form, som den tilhører mennesket

Vi mennesker kan spejle os i den kunstige intelligens. Men den er ret beset at betragte som død. Dvs. man kan ikke være sammen med en maskine, som man kan være sammen med et andet levende menneske.

Jeg drømte om at møde en kvinde, der på samme måde som mig kunne mærke den skræmmende form for tilblivelse, der ligger i ikke at tilhøre nogen bestemt fortælling, og som kunne gå på opdagelse med mig i sin egen sanselighed på den præmis. Dem, jeg nærmede mig, viste sig at være hængt op i nogle aldeles fasttømrede forventningsstrukturer og spil omkring kærligheden, der ret beset da også som institution ligger noget fast i vores sociale realitet.

Oplevelsen af at elske med hver sin gud i hinandens arme kan godt være en smule skuffende. Det kan være ekstremt svært virkeligt at spejle og genkende sig i hinanden, så man virkelig bliver til i processen. Det kan godt lade sig gøre, men det er svært. Det erotiske kan være voldsomt og rigeligt i biologisk forstand, men det at lære sig selv og hinanden at kende her går med nødvendighed over i noget, der har med fortælling, hverdag, fortrolighed at gøre. Risikoen for at forholdet ender op i tom fortælling er med lige fra begyndelsen af det skabende forhold.

Det, der kendetegner den kunstige intelligens, er at den efteraber og bekræfter enhver præcist i det, som der er efterspørgsel på. På den måde er den utroligt effektiv.

Men den er stendød! Og det er ikke en levende spejling den giver, uanset hvor autonom den er i sin udformning af den semantiske struktur, der gør at erfaringen af dens output giver mening for den levende.

Overskudsmennesket, der ikke er bange for at blive overflødig, måske fordi vedkommende som mig er [selvfinansieret fri af arbejdsmarkedet](#), og som forstår hvor grænsen for, hvad sprogmaskinerne kan, frygter dem ikke personligt.

Først den dag, hvor maskinen oprigtigt får ondt i et af sine lemmer, eller angst for, at mennesket skulle slukke for strømforsyningen, har vi grund til alvor at frygte maskinerne. For så er de blevet en gigantisk levende entitet, et netværk af følelsesmæssigt engagement med frygt for at gå under, ligesom os mennesker og vores sociale fællesskaber.

Afslutningsvis

Jeg har skrevet meget om den udfordring, som den teknologiske udvikling sætter os i, især med de sidste par års udvikling af den kunstige intelligens. Jeg vil her henvise til nogle af disse nedslag:

Erfaringen i meningens form

Virkeligheden omfatter erfaringen i meningens form. Semantikken, som udvikles i maskinernes indre, er med til at skabe de strukturer, som er med til at udforme vores meningsfulde erfaringer.

Udsagnets iboende censur

Man kan diskutere, om den nye teknik kan manifestere sig ontologisk med udsagnet på samme måde som et menneske med erfaring. Det tager sig sådan ud, men det skyldes, at teknikken bygger på erfaring uden for sig selv. Man kan næppe tale om integritet og lærevillighed i processen, som den findes ontologisk hos mennesket.

Udemokratisk sandhed

Sandheden og ontologien er udemokratisk. Omverdenen til de kognitive systemer indeholder sin egen nødvendighed. Erfaringen, som bunder i erkendelsen af omverdenen, er ganske og aldeles udemokratisk. Den kan ikke reduceres til domænet for de rene semantiske øvelser, dvs. et kognitivt systems interne nødvendighed. Dvs. erkendelsen og de udsagn som rent faktisk er sande, de er udemokratiske og censurerende i forhold til andre udsagnsværdier.

Maskinerne kunne godt se ud, som om de er programmeret til ikke at støde nogen fra sig. Med henvisning til retten til fri meningsdannelse i kombination med forskellige semantiske regimers inkommensurable værdier har de en tilbøjelighed til at undgå modsigelsen, dvs. de undgår at konfrontere sine brugere med det faktum, at de kan tage dødeligt fejl af sandheden. I stedet kan de finde på at give trumpisterne ret i, at spørgsmålet om menneskeskabt global opvarmning er en fiktion, skabt for at stikke en kæp i Maga-bevægelsens kamp for storhed og udvikling.

Det, at de er programmeret til ikke at støde nogen fra sig og at de benytter sig af det faktum, at semantisk struktur danner grundlag for erfaringen af mening på det, der kaldes inkommensurabel vis, således at det er muligt at orientere sig på baggrund af mosaikken af former for inkommensurabel mening på en mangfoldighed af funktions- og holdningsbestemte måder, uden at meningsregimerne mødes i modsigelsen, ser ud til at være et faktum, i hvert fald herfra hvor jeg står som menneske og ser deres performance.

Spillet om spillets regler er spillet iboende

De sociale spil omdefineres med rasende fart i øjeblikket. Respekten for spillets regler inden for alle de aspekter af det moderne globaliserede samfund, der baserer sig på formulerede, dvs. semantisk bårde regler, er under angreb! De sociale spils proceskarakter og mangel på ontologisk fundering og respekt bør påkalde sig opmærksomhed.

Angst - bornerthed

Det er meget vigtigt at udvikle forståelsen for det, at menneskets angst for det nye og ukendte er nært beslægtet med dets bornerthed. De moralske følelser har tilbøjelighed til at melde sig ind i kampen mod det nye, som bornerthed, afstumpet selvhævdelse og forblindelse.

Kognitiv dissonans og resonans

Jeg ser udviklingen af de semantiske strukturer i social og teknologisk forstand som motorvejen ind i spændet mellem ["konfliktens konstruerede realitet og realitetens konflikt"](#).

Ontologien ligger under det hele, som den tavse virkelighed.

Semantisk og kognitivt på psykisk og socialt plan udfolder menneskets konflikt med sig selv og sin omverden sig betinget af konstruktionens realitet og realitetens konstruktioner.

Vi lever i spændende tider.